

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

СИЛАБУС ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СУСПІЛЬНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ І СВІТУ»

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014.07 Середня освіта (Географія)
За освітньою програмою	Географія

Ужгород – 2021

Назва курсу	Суспільна географія України і світу
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра фізичної географії та раціонального природокористування
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	01 Освіта/Педагогіка 014.07 Середня освіта (Географія)
Викладачі курсу	Славик Роман Володимирович
Профайл викладачів	https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/geograph-fiz_geo/staff
E-mail	roman.slavik@uzhnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://e-learn.uzhnu.edu.ua/course/view.php?id=6096
Мова викладання	Українська
Тривалість курсу	Кредити / загальна кількість годин - 3,5/105
Обсяг курсу	Кількість годин аудиторних - 34, лекцій - 20, практичних - 14, СРС - 71
Формат курсу	Очний, комбінований.
Анотація до курсу	Навчальна дисципліна “Суспільна географія України і світу” є однією з фундаментальних для підготовки майбутніх спеціалістів та магістрів географії і має на меті надання студентам основоположних знань про предмет, зміст і методи суспільної географії, про сутність суспільних територіальних систем і характер їх функціонування у сучасний період, територіальну організацію життєдіяльності суспільства, а також територіальні поєднання природи – населення – господарства у вигляді природно-господарських (природно-соціально-економічних) комплексів і систем.
Ключові слова	Географія, суспільство, господарство, природні ресурси, населення, інфраструктура, економіка, фактори виробництва, закони народонаселення.
Мета та цілі курсу	Головна мета суспільної географії – це вивчення територіальної організації життєдіяльності суспільства з позицій основних методологічних принципів географічної науки. Мета дисципліни полягає в опануванні студентами навичками здійснення просторово-територіального аналізу суспільних явищ і процесів, виділення ієрархічно структурованих підрозділів просторової організації суспільства, виділення чинників і пояснювання процесів самоорганізації й саморозвитку суспільних систем тощо. Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких загальних компетентностей: ЗК 2. Здатність самовдосконалюватися, постійно підвищувати кваліфікацію із розумінням предметної області обраної професії, її основних концепцій, понятійно-термінологічного апарату та місця у загальній системі знань про природу і суспільство. ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою, уміти комунікувати з іншими, логічно викладати свою думку як усно, так і письмово. ЗК 4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні сучасні технології у науковій, освітній, просвітницькій та громадській роботі, абстрактно мислити та системно аналізувати і узагальнювати інформацію в галузі предметної діяльності. ЗК 5. Вміння виявляти та вирішувати в професійній діяльності проблемні задачі, приймати науково-обґрунтовані управлінські рішення.

	ЗК 6. Здатність набувати лідерських навичок, соціально-відповідально розвивати управлінські здібності, планувати свою роботу у всіх сферах життєдіяльності. ЗК 8. Уміння об'єктивно оцінювати і доносити знання як до фахової аудиторії, так і до широкого загалу із використанням наукової термінології та сучасних методів і технологій презентації інформаційних матеріалів. Фахових компетентностей: ФК 1. Набуття предметно-географічних, природознавчо-наукових, психолого-педагогічних компетентностей, оволодіння фундаментальними знаннями з дисциплін географічної науки на різних просторових рівнях (глобальному, національному і локальному), методологією географічних досліджень взаємозв'язків у складній системі «Людина–Природа» в контексті досягнення цілей збалансованого розвитку. ФК 2. Здатність до постійного професійного самовдосконалення, вивчення і креативного застосування досягнень національної та світової географічної науки в науковій і педагогічній діяльності. ФК 3. Здатність до професійної науково-дослідницької та практичної діяльності, в т. ч. щодо виконання польових та камеральних природознавчих і суспільних географічних досліджень, аналізу та інтерпретації отриманих результатів, оформлення наукового звіту, презентації результатів дослідження, впровадження їх у практику. ФК 4. Здатність розвивати викладацькі компетентності, вміння застосувати на практиці набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методів і прийомів навчання географії у вищих навчальних закладах відповідно до вимог державних освітніх стандартів. ФК 5. Здатність постійно вдосконалювати та використовувати набуті знання щодо змісту, форм та методів навчання географії в загальноосвітній школі, вміння вносити інновації в навчально-виховний процес сучасної середньої школи. ФК 7. Здатність на глобальному, регіональному і локальному рівнях аналізувати в часі і просторі взаємопов'язані природні процеси і явища. Здатність логічного і світоглядного мислення в процесі освітньої, наукової і громадянської діяльності, осмислювати взаємозв'язки і закономірності в еколого-, гео-, соціо-просторі. ФК 8. Здатність застосовувати географічні знання у міждисциплінарному і міжгалузевому контекстах. Здатність застосування теоретичних знань для вирішення практичних проблем на регіональному і національному рівнях, зокрема щодо просторового аналізу та вирішення проблем взаємодії суспільства і природи в контексті збалансованого розвитку. ФК 9. Набуття високих морально-етичних цінностей і здатність особи здійснювати професійну діяльність орієнтовану на формування в Україні європейських якостей життя.
Прорековізиту курсу	Навчальна програма дисципліни націлює на проведення 10 лекційних і 7 практичних занять, які тісно пов'язані між собою. Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння кредитів з таких дисциплін, як: «Загальне землезнавство», «Географія світового господарства», «Економічна і соціальна географія України».
Очікуванні результати навчання	В результаті вивчення дисципліни фахівець повинен знати : –систему географічних наук, предмет і метод географії; сутність хронологічного методу; –підходи до визначення місця суспільної географії в системі

	географічних наук; –проблематику й основні теорії та концепції суспільної географії; –методологічні засади та предметну область суспільної географії; –методологічні принципи суспільної географії (системності, територіальності, комплексності, історизму, перспективності, картографування, інтеграції тощо); –поняття суспільно-географічного комплексу та його основні складові; –поняття про суспільство і географічне середовище, природно-ресурсний потенціал і суспільне виробництво; –основи географії населення; Підготовлений фахівець повинен в м і т и : - оцінити соціально-економічну динаміку і інвестиційну привабливість регіону, міста, району; - уміти аналізувати проблеми регіонального розвитку і аналізувати програми розвитку; -давати комплексну суспільно-географічну характеристику світу, окремих регіонів, країн, галузей тощо; -характеризувати демографічні показники – природний рух, статевовікову структуру, динаміку, міграції; -аналізувати світові цивілізації, расовий, етнічний, мовний склад населення світу; -виділяти форми суспільної організації господарства; -визначати сучасні підходи до політико-географічного устрою світу, геополітичні тенденції; - характеризувати гостроту проявів глобальних проблем людства.
Навчальні техніки та методи, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Під час лекційного курсу застосовується слайдова презентація (у програмі «Microsoft Power Point»), роздатковий матеріал, ілюстраційні матеріали та схеми. На практичних заняттях: - використовується роздатковий матеріал (наочність) для формування у студентів системного мислення, розвитку пам'яті; - проводиться дискусійне обговорення проблемних питань; - задаються провокаційні питання; - розв'язання ситуаційних завдань.
Необхідне обладнання	Карти, проектор, ПК.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формі оцінювання усних відповідей, виконаних практичних завдань і самостійних робіт. Контроль самостійної роботи проводиться: - з лекційного матеріалу – шляхом усного опитування та виступів на семінарських заняттях; - з практичних занять – на основі перевірки виконаних завдань. Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки. Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями. Ситуаційні вправи, конкретні ситуації та інші завдання творчого характеру (у % від

	кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа): 0% – завдання не виконано; 40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало; 60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог; 80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру; 100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.
Підсумковий контроль, форма	Поточний контроль: усне опитування на практичних заняттях та розв’язування задач. Модульний контроль: у формі контрольної роботи за темами змістовних модулів. Підсумковий контроль: залік у формі усної перевірки знань – відповідей на питання.
Зміст курсу	Тема 1. Теорія та методологія суспільної географії Тема 2. Основи геодемографії Тема 3. Основи соціальної географії Тема 4. Основи політичної географії Тема 5. Основи економічної географії Тема 6. Демографічні процеси та статеві-віковий склад населення світу та України Тема 7. Первинний сектор господарства України та світу Тема 8. Вторинний сектор господарства України та світу Тема 9. Третинний сектор господарства України та світу Тема 10. Глобальні проблеми людства. Сталий розвиток.
Література для вивчення дисципліни	Основна література 1. <i>Топчієв, О.Г.</i> Основи суспільної географії / О.Г. Топчієв. – О.: Астропринт, 2010. – 560 с. 2. <i>Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я.Б.Олійник та ін.; за ред.. Я.Б.Олійника, І.Г.Смирнова; Київ. нац.ун-т ім. Т.Шевченка. – 2-ге вид.,стер. – К.: Знання, 2014. – 637 с.</i> 3. <i>Шаблій, О.І.</i> Суспільна географія. У двох книгах. Книга перша. Проблеми теорії, історії та методики дослідження / О.І. Шаблій, - Л.: Вид.центр ЛНУ ім. І.Франка, 2015. – 814 с. 4. Шаблій О.І. Суспільна географія у двох кн. Книга друга. Проблеми українознавства, регіоналістики і краєзнавства: [Вибрані твори] / Олег Шаблій. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 706 с. 5. Мезенцева, Н. І. Економічна і соціальна географія України / Н. І. Мезенцева, К. В. Мезенцев : навчально-методичний посібник. – К. : Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2010. – 239 с. Допоміжна література 1. Топчієв О.Г, Мальчікова Д.С., Яворська В.В. Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики. Навч. посіб. / О.Г. Топчієв, Д.С. Мальчікова, В.В, Яворська. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 372.

	2. Шаблій О.І. Основи суспільної географії / О.І. Шаблій. – 20ге видання. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 296 с. 3. Робоча навчальна програма та методичні рекомендації до курсу «Основи суспільної географії» / для студентів напряму підготовки 6.040104 – Географія /. – Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2015. –24с.
Інформаційні ресурси	Підручники для вивчення навчальної дисципліни: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shablii_Oleh/Suspilna_heohrafiia_Knyha_1_Problemy_teorii_istorii_ta_metodyky_doslidzhennia.pdf? http://old.geography.lnu.edu.ua/Strukt/Biblio/alphavit/Ukr/Ukr%20B/Biletskyi/Biletskyi_Vanda_Kotyk_Soc_geogr.pdf http://www.geo.univ.kiev.ua/images/doc_file/navch_lit/kafedra_ekonom_lit/Cozial_geografiya.pdf Освітні портали: https://www.twirpx.com/file/1684271/ http://www.geograf.com.ua/human http://hgj.univer.kharkov.ua/index.php/ru/
Питання для підсумкового контролю	1. Об'єкт, предмет і зміст суспільної географії. 2. Структура суспільної географії. Зв'язки суспільної географії з іншими науками. 3. Фактори суспільного розвитку. 4. Еволюція світового господарства. 5. Сучасна структура світового господарства. 6. Концепція сталого розвитку. 7. Демографічна політика. 8. Чисельність населення світу та її динаміка. 9. Рух населення. Статеві-вікова структура. 10. Геодемографічні процеси. 11. Трудові ресурси. Зайнятість населення. 12. Міграції робочої сили. 13. Закони народонаселення. 14. Міста. Урбанізація. 15. Розселення населення. Системи розселення. 16. Предметна область політичної географії. 17. Географічний простір і кордони. Основні поняття політичної карти світу. 18. Геополітичні моделі світу. 19. Потреби та інтереси населення. 20. Господарство. Економічна система. 21. Світові економічні системи. 22. Національна економіка та її показники. 23. Структура господарства: зміст поняття. 24. Структура господарства: основні економічні пропорції. 25. Галузева структура господарства. 26. Структурування господарства за видами економічної діяльності. 27. Міжгалузеві комплекси. Функціонально-галузева структура господарства. 28. Спеціалізація господарства.

29. Форми суспільної організації виробництва.
30. Форми територіальної організації вир-ва.
31. Становлення та розвиток світових комунікацій.
32. Географія транспорту як наука.
33. Транспортні мережі та закономірності їх формування і розвитку у вітчизняній географії.
34. Світова транспортна система.
35. Сучасні тенденції розвитку демографічних процесів в Україні та сіті і їх регіональні відміни.
36. Міське та сільське населення України і світу, його динаміка та особливості формування.
37. Трудові ресурси, їх суть та види зайнятості.
38. Раціональне використання трудових ресурсів. Безробіття. Ринок праці.
39. Національний та етнічний склад населення.
40. Георелігійна ситуація в Україні і світі.
41. Паливно-енергетичний комплекс України і світу.
42. Вугільна промисловість.
43. Нафтова промисловість України і світу
44. Газова промисловість.
45. Електроенергетика.
46. Господарське значення і структура.
47. Чорна металургія.
48. Кольорова металургія.
49. Роль машинобудування в економічному розвитку країни.
50. Галузева і територіальна структура машино-будівного комплексу в Україні і світі.
51. Господарське значення, структура та особливості розміщення галузей хімічної індустрії. Сировинна база.
52. Гірничо-хімічна промисловість, основна хімія і лакофарбова промисловість.
53. Нафтохімічна та гумотехнічна промисловість України і світу.
54. Розвиток хіміко-фармацевтичної промисловості.
55. Особливості сировинної бази та структура лісовиробничого комплексу України і світу.
56. Лісогосподарський підкомплекс.
57. Склад і особливості розміщення деревообробної промисловості.
58. Целюлозно-паперова промисловість.
59. Лісохімічний підкомплекс.
60. Територіальна організація та основні напрями розвитку лісовиробничого комплексу.
61. Склад легкої промисловості та її значення.
62. Особливості розміщення галузей легкої промисловості.
63. Територіальна організація текстильної промисловості.
64. Швейна промисловість та її розміщення.
65. Сировинна база й основні центри шкіряно-взуттєвої промисловості.
66. Хутрова галузь.

	67. Проблеми і перспективи розвитку легкої промисловості. 68. Харчова промисловість України і світу 69. Господарське значення АПК. Структура комплексу. 70. Сільське господарство та особливості його розміщення. 71. Територіальна структура АПК. 72. Значення, функція і структура транспорту. 73. Поняття “транспортна система”, її зміст. 74. Загальна характеристика основних видів транспорту: залізничного, автомобільного, морського, річкового, трубопровідного та авіаційного. 75. Соціальна сфера України і світу 76. Сучасна глобалізація та її ознаки. 77. Вплив глобалізації на міжнародний поділ праці. 78. Процес деіндустріалізації, його негативні та позитивні моменти. 79. Негативні аспекти глобалізації. 80. Найважливіші глобальні проблеми людства на цьому етапі соціально-економічного розвитку.
--	--